

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Wrocław, dnia 5 lutego 2024 r.

Poz. 893

UCHWAŁA NR LXVIII/641/2024 RADY MIEJSKIEJ W KŁODZKU

z dnia 25 stycznia 2024 r.

w sprawie nadania nazwy parku na terenie miasta Kłodzka

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 40, ze zm.) Rada Miejska w Kłodzku uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Terenowi zieleni miejskiej położonemu w obrębie działki oznaczonej geodezyjnie nr 19/4 (AM-3) obręb 0010, Centrum pomiędzy ulicami Tadeusza Kościuszki i Ignacego Daszyńskiego nadaje się nazwę **Park Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość**.

2. Położenie parku przedstawia załącznik nr 1 graficzny do niniejszej uchwały.

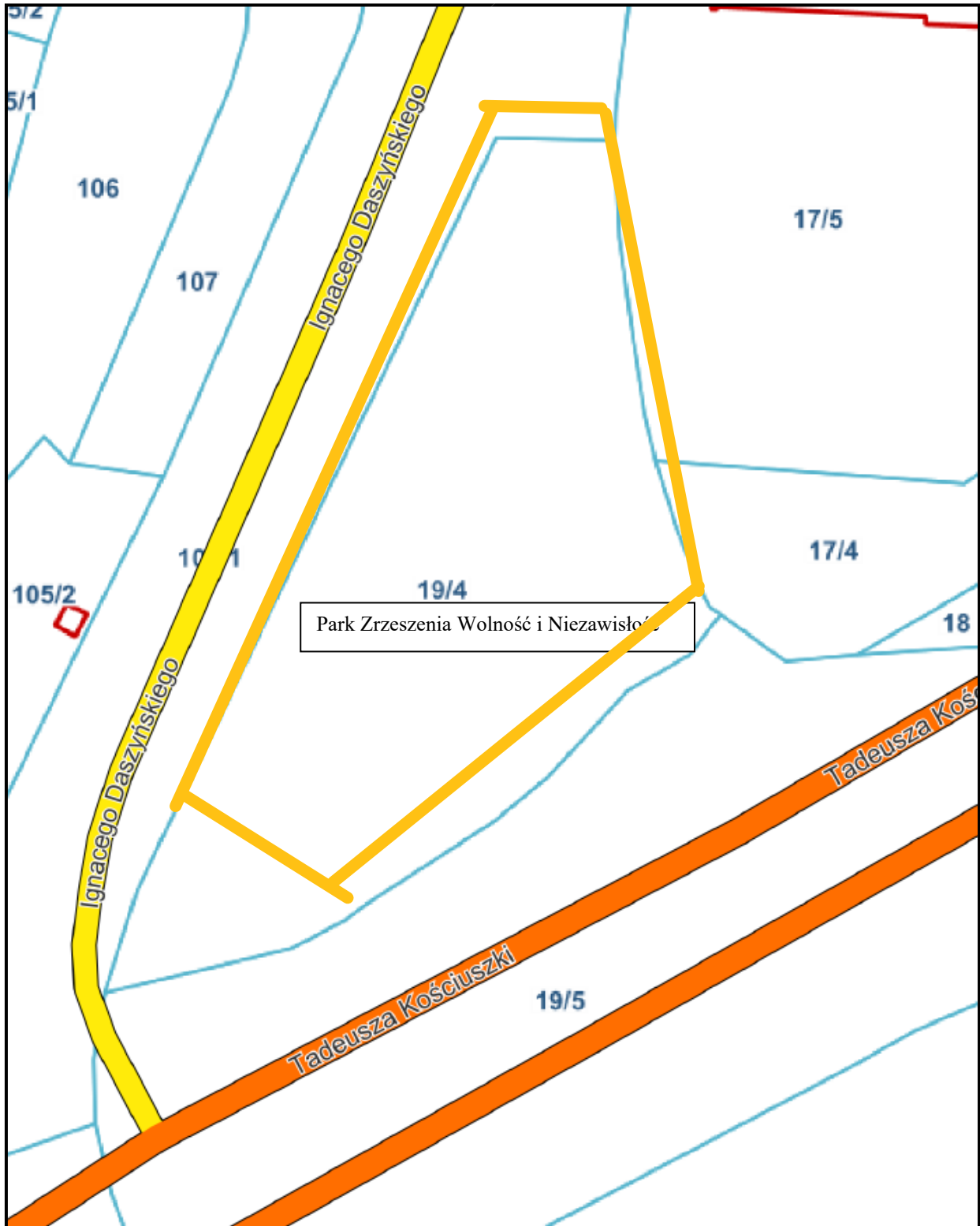
3. Informacja historyczna dotycząca działalności Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość (WiN) na terenie miasta Kłodzka zawarta jest w załączniku nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Kłodzka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

Przewodnicząca Rady Miejskiej w Kłodzku:
Elżbieta Żytyńska

Załącznik nr 1 / graficzny
do Uchwały nr LXVIII/641/2024
Rady Miejskiej w Kłodzku
z dnia 25 stycznia 2024 r.
w sprawie nadania nazwy parku na terenie miasta Kłodzka

Załącznik nr 2
do Uchwały nr LXVIII/641/2024
Rady Miejskiej w Kłodzku
z dnia 25 stycznia 2024 r.
w sprawie nadania nazwy parku na terenie miasta Kłodzka

Opracował: Grzegorz Palko sierpień 2020 r.

<https://24kłodzko.pl/dzialalnosc-zrzeszenia-wolnosc-i-niezawislosc-na-terenie-kłodzka/>

wersja skrócona przez autora : styczeń 2024 r.

Działalność Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość na terenie Kłodzka

Organizacja Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” (WiN) została powołana do życia 2 września 1945 r. przez grupę wyższych oficerów Komendy Głównej Armii Krajowej z płk. dypl. Janem Rzepeckim ps. „Ożóg”, „Ślusarczyk” na czele. Zakładano, że będzie to działająca w konspiracji organizacja polityczna o charakterze kadrowym, stawiająca sobie za cel mobilizację społeczeństwa do zachowania niezłomnej postawy niepodległościowej przed zbliżającymi się wyborami parlamentarnymi. Działacze Zrzeszenia WiN uznając niemożność kontynuowania walki zbrojnej dążyli do demobilizacji oddziałów partyzanckich i próbowali wpływać na postawy społeczeństwa polskiego w drodze działań politycznych¹.

Działalność Zrzeszenia WiN na terenie Kłodzka obejmowała okres od września 1945 do grudnia 1947. Można ją podzielić na dwa etapy: pierwszy w ramach Okręgu Wrocław „Wschód” i drugi po jego likwidacji i ponownym odtworzeniu w ramach Okręgu Wrocław (odtworzonym).

1. Okręg Wrocław „Wschód” wrzesień 1945 – lipiec 1946

W skład okręgu wchodziły następujące rejony: I Brzeski, II Kłodzki, III Trzebnicki, IV Średzki, V Wrocławski, VI Wałbrzyski. Rejon II obejmował powiaty: Kłodzko, Ząbkowice Śląskie i Bystrzyca Kłodzka².

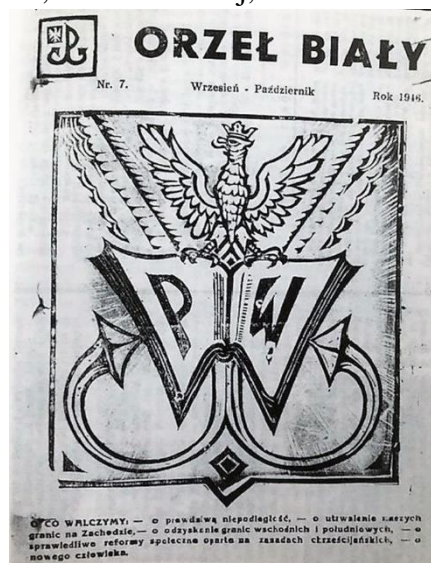
Kierownicy rejonowi Rejonu Kłodzko:

- Józef Łotocki „Łata”, „Józef” XI 1945- IV 1946 (wyjechał)³
- Karol Halski „Mróz”, „Kazimierz”, „Mikołajczyk”, „Profesor” V 1946 (27 XII 1952 aresztowany)⁴
- Stanisław Jaskuła „Stanisław” – IV 1946 – VII 1946 (następnie w odtworzonym Okręgu Wrocław 15/16 XII 1947 aresztowany)

Członkowie Rejonu II („kłodzkiego”):

Emilia Jaskuła, Kazimierz Charchut (Tucharski), Ludwik Duduś, Marcin Sondej, Bronisław Pelczarski, Irena Mazek, Franciszek Mazek⁵

Jak wynika z zachowanych w archiwum okręgu dokumentów, w zasięgu zainteresowania działaczy pozostawały PPR, PPS, Starostwo Powiatowe, szkolnictwo powszechne i średnie, komunikacja, handel i przemysł, wszelkie instytucje państwowe. Działania na terenie Rejonu II „kłodzkiego” obejmowały przede wszystkim: rejestrowanie „nadgorliwych aktywistów” PPR, sporządzenie charakterystyk działaczy PPR w Zarządzie Miejskim w Kłodzku, raporty związane ze stacjonującymi na terenie Rejonu jednostkami Acz, działania kontrwywiadowcze polegające na obserwacji zewnętrznej akcji przeprowadzanych przez funkcjonariuszy UO, MO i NKWD, sporządzano również, unikatowe w skali kraju, raporty dotyczące funkcjonowania więzienia w Kłodzku.

W lipcu 1946 r. w związku z informacjami o aresztowaniach wśród działaczy jeleniogórskiego okręgu WiN, ppłk Szumański rozwiązał podległe mu struktury i zwolnił ludzi z pracy konspiracyjnej, chroniąc ich przed dekonspiracją (sam wyjechał do Francji).

2. Okręg Wrocław WiN (odtworzony) – wrzesień 1946 – grudzień 1947

Odbudowa dolnośląskiej siatki konspiracyjnej WiN, pod kierownictwem mjr. Adama Lazarowicza ps. „Klamra”, rozpoczęła się przełomie sierpnia i września 1946 r. Kłodzcy działacze, w związku z tym, że nie zostali ujawnieni, mogli się włączyć do nowo odtwarzanych struktur. W pierwszej kolejności nawiązany został kontakt ze Stanisławem Jaskułą. W niedługim czasie udało się odbudować struktury terenowe. I podobnie jak poprzednio do szczybla rejonów. Teren kłodzki (obejmujący również powiaty bystrzycki i ząbkowicki) zorganizowano jako Rejon II o następującej strukturze:

Kierownicy rejonowi (powiatowi):

- Stanisław Jaskuła „Stanisław” XII 1946 – III 1947 (15/16 XIII 1947 aresztowany)
- ppor. Karol Poško „Koń” III-X 1947 (wyjechał) – 21 I 1948 aresztowany¹²

Członkowie:

- Kazimierz Charchut (Tucharski) „Michał” – zastępca kierownika rejonu
- Franciszek Mazek – prowadził skrzynkę pocztową

- Irena Mazek „Morfina” – łączniczka z Okręgiem WiN
- Emilia Jaskuła „Milka” – łączniczka kierownika rejonu
- Pelczarski Bronisław – zastępca kierownika rejonu
- Duduś Ludwik „Ludomir” – informator
- por. Jan Klamut „Górski” – informator
- Marcin Sondej – informator
- Adam Kosiba – skrzynka pocztowa i informator z dziedziny szkolnictwa.

Działalność obejmowała następujące kierunki: ściśle zakonspirowana praca informacyjno – wywiadowcza, zbieranie informacji nt. przygotowania i przebiegu wyborów do Sejmu, regularne miesięczne przygotowywanie, wg. wcześniej ustalonego wzoru, kwestionariusza zawierającego sprawozdania okresowe, zbieranie informacji nt. stacjonujących jednostek ACz i LWP. Tu najcenniejsze dane w tym zakresie przekazywał Jan Klamut, oficer w 27 pp oraz Marcin Sondej – pracownik Referatu Wojskowego w Zarządzie Miasta. Por. Klamut dostarczył wiele materiałów dotyczących danych osobowych oficerów sowieckich w wojsku, przekazywał informacje o komunistycznej indoktrynacji młodych rekrutów, ujawnił przypadki bandyckiego zachowania się stacjonujących żołnierzy ACz¹³

Poprzez posiadanych w różnych instytucjach informatorów, pozyskiwanie informacji nt. funkcjonowania KP PPR, Inspektoratu Szkolnego, Zarządu Miejskiego, Wojskowej Komendy Uzuppełnień, więzienia i Sądu Okręgowego¹⁴.

Podjęmowano również działania o charakterze kontrwywiadowczym, które polegały głównie na zewnętrznej obserwacji różnego rodzaju akcji przeprowadzanych przez służby bezpieczeństwa.

Na przełomie grudnia 1947 i stycznia 1948 Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego we Wrocławiu przeprowadził szeroko zakrojoną akcję likwidacyjną struktur WiN. Do czerwca 1948 aresztowanych zostało blisko 50 osób. Kolejne aresztowania doprowadziły również do rozpracowania kłodzkich struktur WiN. W nocy 15/16 grudnia grupa funkcjonariuszy Urząd Bezpieczeństwa przybyłych z Wrocławia przeprowadziła zorganizowane aresztowanie części jej członków. Zatrzymani zostali: Emilia Jaskuła, Stanisław Jaskuła, Kazimierz Charchut, Irena i Franciszek Mazek. W kolejnych dniach aresztowano pozostałych członków: Ludwik Duduś 19.XII.1947, Bronisław Pelczarski i Adam Kosiba 20.XII.1947, Jan Klamut 2.I.1948, Marcin Sondej 19.I.1948, Karol Pośko 23.I.1948¹⁷.

Śledztwo prowadzono początkowo w siedzibie Kłodzkiego PUBP, a następnie WUBP we Wrocławiu. W jego wyniku w dniu 17 czerwca 1948 r. oficer śledczy WUBP we Wrocławiu Stanisław Pactwa sformułował akt oskarżenia członków kłodzkiej organizacji WiN.

W dniach 12 – 16 sierpnia 1948 r. oskarżeni stanęli przed Wojskowym Sądem Rejonowym we Wrocławiu, który obradował w następującym składzie: kpt. Zygmunt Bukowiński – przewodniczący, chor. Tadeusz Piasecki – asesor, por. Henryk Sosiński – ławnik, kpt. Sylwester Stöcker – prokurator.

W wyniku zakończenia sprawy (Sr 614/48) w dniu 16 sierpnia 1948, wydany został wyrok, na podstawie którego skazani zostali¹⁸:

Stanisław Jaskuła karę dożywotniego więzienia, zmarł w więzieniu 8 V 1952 r.

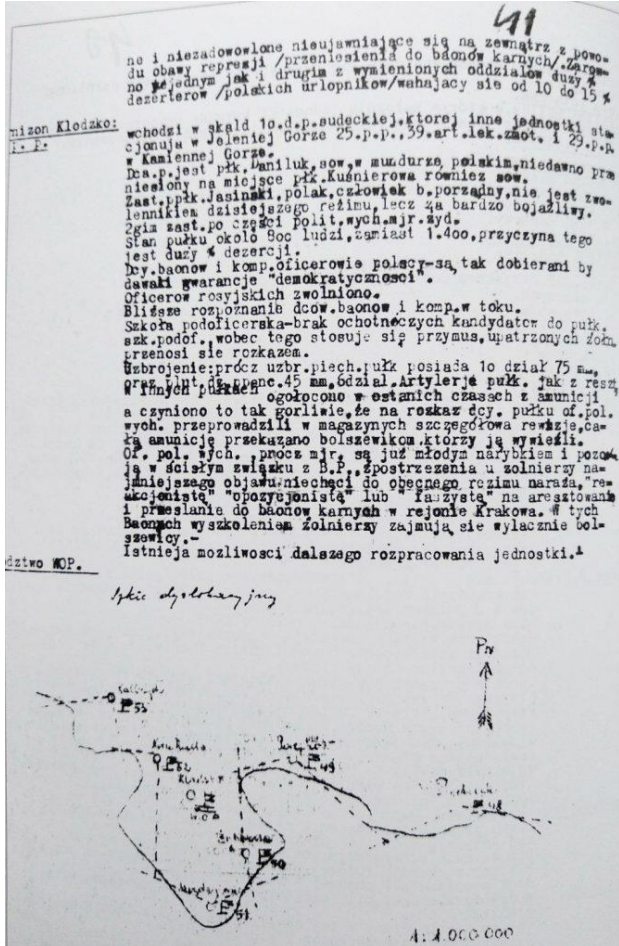
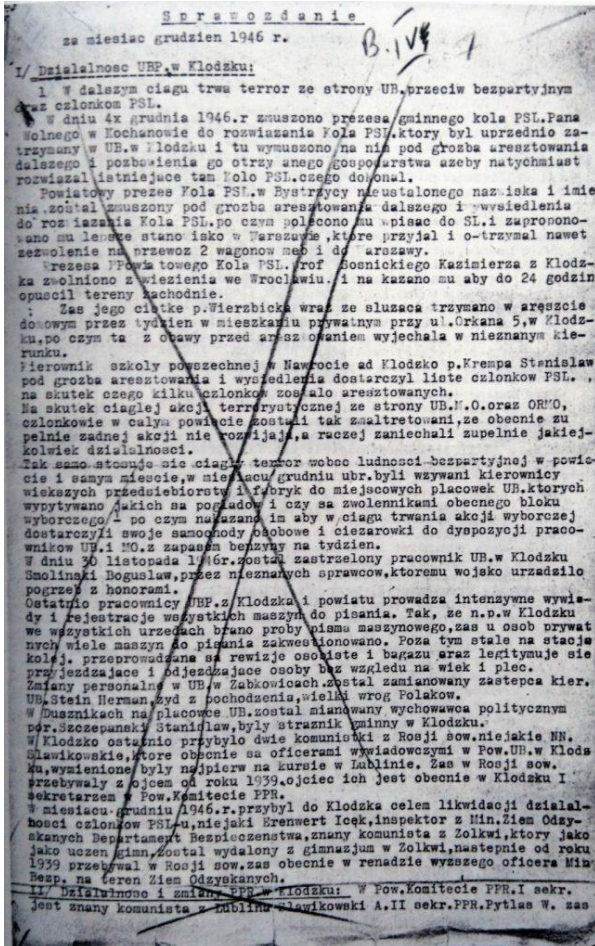
Kazimierz Charchut (Tucharski) na 12 lat

Jan Klamut na karę śmierci, wyrok wykonano 27 XI 1948 r.

Karol Pośko na 7 lat

Marcin Sondej na 15 lat

Ludwik Duduś na 10 lat, zmarł w więzieniu 11 XII 1951 r.
 Emilia Jaskała na 10 lat
 Bronisław Pelczarski na 8 lat
 Irena Mazek na 5 lat
 Franciszek Mazek na 3 lat

Fot. 1 Strona raportu WiN dot. dyslokacji wojska na terenie Ziemi Kłodzkiej

Fot. 2 Sprawozdanie miesięczne za grudzień 1946 r. z Kłodzka wg kwestionariusza informacyjnego WiN

Biogramy członków kłodzkiego WiN:

Stanisław Jaskuła

Urodził się 29 stycznia 1912 r. w Karaniu k. Kamionki Strumiłowej. Syn Franciszka i Rozalii z d. Sadowa. W 1934 r. ukończył Państwowe Gimnazjum im. Kornela Ujejskiego w Kamionce. Do 1939 r. studiował na Wydziale Prawa UJK we Lwowie, uzyskując absolutorium.

Podczas okupacji sowieckiej pracował jako księgowy w spółdzielni szewskiej w Kamionce Strumiłowej. W 1940 r. został aresztowany przez NKWD, a następnie zwolniony. Po ataku Niemiec na ZSRR

został skierowany do wykonywania prac przy budowie urządzeń kolejowych. Pracował tam w jako brygadzysta. Współorganizował tajne nauczanie, pomagał ukrywającym się Żydom¹⁹. Wiosną 1944, z powodu zagrożenia ze strony podziemia ukraińskiego, wyjechał do Krakowa, a we wrześniu 1945 r. do Kłodzka, gdzie zamieszkał przy ul. Wojska Polskiego 4/2. 28 stycznia 1946 r. uzyskał dyplom magisterski na Wydziale Prawa UJ w Krakowie. We wrześniu 1945 r. został Kierownikiem Referatu Personalnego w Zarządzie Miejskim w Kłodzku. W marcu 1946 r. nawiązał kontakty konspiracyjne z por. Karolem Halskim²⁰. Miesiąc później został przez niego wyznaczony kierownikiem rejonowym WiN w Kłodzku pod ps. „Stanisław”. Funkcję tę pełnił do marca 1947 r. Organizował struktury konspiracyjne w powiecie kłodzkim, opracowywał miesięczne sprawozdania informacyjne, kolportował prasę podziemną i ulotki, dostarczał dokumenty na fałszywe nazwiska dla ludzi ściganych przez UB. Pomagał również materialnie osobom wysiedlonym z okolic Lwowa.

W nocy 15/16 grudnia 1947 r. został aresztowany w swoim mieszkaniu w Kłodzku. Był przesłuchiwany – początkowo w siedzibie kłodzkiego PUB, a następnie przewieziony do WUBP we Wrocławiu, gdzie prowadzono dalsze przesłuchania²¹. Niedługo po zakończeniu śledztwa, wraz z innymi członkami kłodzkiej grupy, stanął przed Wojskowym Sądem Rejonowym we Wrocławiu, który obradował w następującym składzie: kpt. Zygmunt Bukowiński – przewodniczący, chor. Tadeusz Piasecki – asesor, por. Henryk Sosiński – ławnik, kpt. Sylwester Stöcker – prokurator. 16 sierpnia 1948, Stanisław Jaskuła został skazany (Sr 614/48) na karę dożywotniego pozbawienia wolności. 15 lutego 1949 r. został przeniesiony do więzienia przy ul. Kleczkowskiej, a następnie, 2 marca do więzienia w Rawiczu. 28 marca osłabiony i wycieńczony został umieszczony w tamtejszym szpitalu więziennym, gdzie zmarł 8 maja 1952 r. w wyniku niewydolności serca. 11 maja zwłoki pogrzebano na cmentarzu parafialnym. Lokalne władze długo nie wyrażały zgody na ekshumację, o którą starała się najbliższa rodzina. Dopiero w 1956 r. szczątki przeniesiono na cmentarz w Bochni²².

24 listopada 1940 r. Stanisław Jaskuła zawarł związek małżeński z Janiną Olga z d. Broda. Żona wraz z córką Grażyna, po aresztowaniu męża, wyjechała z Kłodzka. Mieszkała w Łąncucie i Rzeszowie. Siostra Stanisława Jaskuły, Emilia w tym samym procesie została

skazana na karę 10 lat pozbawienia wolności (patrz niżej: Biogramy – Emilia Jaskuła).

Kazimierz Charchut (Tucharski)

Kazimierz Charchut²³ urodził się 30 sierpnia 1912 roku w Zagórzycach, jako syn Jana i Marii z domu Godek. Szkołę powszechną ukończył w Zagórzycach, a następnie uczył się na organistę w miejscowym kościele. Służbę wojskową jako radiotelegrafista odbył w Krakowie. Po przeniesieniu do rezerwy podjął pracę w gospodarstwie rodzinnym w Zagórzycach. W 1936 roku poślubił swoją żonę Marię.

Brał udział w wojnie obronnej. W dniu 3 września 1939 roku jechał kolejowym transportem z Jarosława do rejonu

mobilizacji. Pociąg został zbombardowany przez samoloty niemieckie w okolicach Dębicy. Po odmowie uzbrojenia w Tarnowie powrócił do domu. Od lutego 1941 roku działał na Placówce Zagórzycy w Obwodzie Dębica ZWZ-AK. Był kancelistą i zastępcą dowódcy placówki. Prowadził teoretyczne i terenowe szkolenia wojskowe, gromadził broń, kolportował podziemną prasę. W 1944 roku został zastępcą dowódcy 2. kompanii w Placówce Sędziszów Małopolski II, dowodzonej przez Edwarda Bielawskiego „Orła”. W czasie akcji „Burza”, był dowódcą plutonu AK operującego w okolicach Sędziszowa Młp. Używał pseudonimów: „Grzmot”, „Michał”, „Splonka”. Od 1943 r. posługiwał się nazwiskiem Drozd.

Po zajęciu tych terenów przez oddziały Armii Czerwonej w 1944 r. nadal pełnił obowiązki zastępcy komendanta Placówki AK. Po nieudanej próbie zatrzymania go przez NKWD (w październiku 1944 roku), w ramach akcji ewakuacji żołnierzy AK zagrożonych aresztowaniem na Rzeszowszczyźnie, wyjechał w połowie 1945 roku na tereny Dolnego Śląska. Zamieszkał w Kłodzku przy ul. Śląskiej 20/6. Razem z Józefem Łotockim ps. „Łata” i por. Karolem Halskim²⁴ był jednym z organizatorów kłodzkiej siatki WiN wchodzącej w skład Okręgu Wrocław „Wschód” ppłk. M. Szumańskiego. Sporządzał raporty informacyjne, kolportował podziemną prasę i ulotki. W grudniu 1946 roku odnowił kontakty z mjr. Ludwikiem Marszałkiem odbudowującym siatkę po jej rozwiązaniu przez ppłk. Szumańskiego.

Od marca 1947 był zastępcą kierownika powiatowego WiN w Kłodzku. Odpowiadał za sprawy informacji. Zbierał i opracowywał w formie miesięcznych sprawozdań wiadomości z zakresu wojskowości, UB, MO, ORMÓ. W swoim mieszkaniu prowadził lokal kontaktowy. Równocześnie pracował jako urzędnik w Zarządzie Miasta Kłodzka, najpierw w Referacie Mieszkaniowym (od lipca 1945 roku), a następnie Referacie Apropowizacyjnym (od marca 1946 r.). Wystawiał dokumenty meldunkowe do członków podziemia niepodległościowego. Należał do PPS.

W związku ze swoją podziemną działalnością pierwszy raz został aresztowany w maju 1947 roku w wyniku donosu byłego żołnierza AK z Obwodu Dębica zamieszkałego wówczas w Kłodzku. Po przesłuchaniu w PUBP został zwolniony. Od tego czasu był inwigilowany. W nocy z 15/16 grudnia 1947 roku został aresztowany ponownie. Zatrzymano go w jego mieszkaniu na rozkaz naczelnika Wydziału Śledczego WUBP mjr. Jana Starzyckiego. Podczas rewizji zatrzymano maszynę do pisania i fotografie. Po aresztowaniu został przewieziony do wrocławskiego WUBP, gdzie był poddany wielokrotnym przesłuchaniom. 17 czerwca

ppor. Stanisław Pactwa postawił go w stan oskarżenia.

Był sądzony w zbiorowym procesie kłodzkich działaczy WiN. W dniu 16 sierpnia 1948 roku został skazany przez WSR we Wrocławiu pod przewodnictwem kpt. Zygmunta Bukowińskiego na 12 lat więzienia. Po zakończeniu procesu był więziony przy ul. Sądowej i ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu (od 22 lutego 1949), w Rawiczu (od 2 marca 1949r.) i Potulicach (od 14 kwietnia 1954 r.).

Kazimierz Charchut został zwolniony z więzienia 30 kwietnia 1956 roku. Powrócił do Kłodzka. W atmosferze tzw. odwilży popaździernikowej nadal był traktowany przez władze podejrzliwie. W 1960 roku zmienił nazwisko na Tucharski. Pracował m.in. w PP Warzywa i Owoce Kłodzko. Do końca swoich dni mieszkał w Kłodzku przy ul. Ptasiej²⁵. Zmarł 25.09.2011 r. w wieku 99 lat. Został pochowany na Cmentarzu Komunalnym w Kłodzku. Na jego grobie umieszczono symboliczną wzmiankę: „Żołnierz AK”.

Jan Klamut

Urodził się w Górze Ropczyckiej (ówczesny pow. Dębica) 14.11.1913²⁶. W wieku 2 lat stracił ojca, który zginął na jednym z frontów I wojny światowej. Po ukończeniu szkoły podstawowej, kontynuował naukę w Gimnazjum w Dębicy, skąd po zdaniu w 1935 r. tzw. dużej matury został skierowany do odbycia służby wojskowej w Szkole Podchorążych Piechoty w twierdzy brzeskiej nad Bugiem, a następnie pełnił funkcję jako dowódca plutonu strzeleckiego 83 Pułku Piechoty Strzelców Poleskich w Kobryniu (w 1936 r. uzyskał stopień plut. podch.). Po zakończeniu szkolenia wojskowego, trafił do Horochowa, gdzie pracował jako urzędnik kontraktowy w Państwowym Urzędzie Skarbowym²⁷.

W wojnie obronnej 1939, Jan Klamut walczył w szeregach 83 Pułku Piechoty. Trafił do niewoli niemieckiej 22 września pod Garwolinem, jednak został zwolniony z obozu jenieckiego ze względu na stan zdrowia i wrócił do rodzinnego domu w Górze Ropczyckiej. Pod pseudonimem „Górski” włączył się w pracę konspiracyjną w ramach ZWZ-AK na obszarze Placówki Sędziszów w Obwodzie AK Dębica. Awansowany na porucznika był dowódcą plutonu. Szkolił podchorążych, brał udział w akcjach bojowych przeciwko Niemcom (Jedną z nich była akcja na dwór w Gnojnicy-Czujku)²⁸. W ramach akcji „Burza”, wraz z oddziałem, walczył w okolicy Gnojnicy Woli i Zagórzyc-Budzisza. Po wkroczeniu Armii Czerwonej i w związku z rozpoczęciem nasilonych aresztowań w terenie przez NKWD i UB, wyjechał do Rzeszowa, a następnie do Krakowa, gdzie na przełomie stycznia i lutego ochotniczo wstąpił do Ludowego Wojska Polskiego. Został przydzielony do 27 Pułku Piechoty w Krakowie. Nie ujawnił swojej wcześniejszej przynależności do AK.

W LWP awansował na porucznika, dowodził walką z Niemcami pod Nysą, Budziszynem, Pragą i Dreznem. Za udział w walkach otrzymał trzykrotnie odznaczenia wojenne. Po zakończeniu walk przejściowo trafił do Szklarskiej Poręby, gdzie służył przy ochronie granicy państwowej, a następnie został przeniesiony na stanowisko dowódcy 3. plutonu 2 kompanii moździerzy w 27 Pułku Piechoty²⁹ w Kłodzku.

Otrzymał dwupokojowe mieszkanie przy ul. Walecznych 64³⁰. Od 31 stycznia 1946 do 1 marca 1947 r. był oficerem administracyjnym. W międzyczasie 14 kwietnia 1946 r. został

przeniesiony na dowódcę 3 plutonu 1 kompanii strzeleckiej 27 pp. Od 1 marca do 14 lipca 1947 r. był komendantem powiatowego Urzędu PW i WF (Przysposobienia Wojskowego i Wychowania Fizycznego). Organizował obozy i ćwiczenia sportowo-wojskowe dla młodzieży.

W grudniu 1946 r. odnowił kontakty z mieszkającymi w Kłodzku byłymi żołnierzami AK Obwodu Dębica. W odtwarzanej siatce konspiracyjnej Okręgu Wrocław WiN został ściśle zakonspirowanym informatorem specjalnym z zakresu wojskowości. Dostarczył dla wywiadu dolnośląskiego WiN wiele cennych materiałów i wiadomości dotyczących danych osobowych oficerów sowieckich, przekazywał informacje o indoktrynacji młodych rekrutów wcielanych do wojska, ujawnił liczne przypadki bandyckiego zachowania się stacjonujących w powiecie kłodzkim żołnierzy ACz wobec ludności polskiej i niemieckiej.

2 stycznia 1948 r. został aresztowany w swoim mieszkaniu w Kłodzku. Był przesłuchiwany w WUBP we Wrocławiu. 19 lipca zmaltretowani fizycznie i psychicznie został doprowadzony do więzienia przy ul. Sądowej. Stał przed WSR we Wrocławiu w procesie działaczy kłodzkiej grupy WiN. 16 sierpnia 1948 r. został skazany na karę śmierci. Po procesie przewieziono go do więzienia przy ul. Kleczkowskiej i osadzono w pojedynczej celi. 10 października NSW w Warszawie podtrzymał orzeczenie WSR. 22 listopada Bierut nie skorzystał z prawa łaski.

27 listopada 1948 r. o g. 17.30 Jan Klamut został rozstrzelany w grupowej egzekucji przeprowadzonej na dziedzińcu więzienia przy ul. Kleczkowskiej. Zwłoki pogrzebano w bezimiennej mogile na cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu. Po latach, staraniem rodziny, na miejscu pochówku postawiono nagrobek.

31 października 1947 r. w Kłodzku zawarł związek małżeński z urzędniczką pocztową Heleną z d. Pawlak. Był odznaczony medalami „Za Bałtyk, Odrę i Nysę”, „Wolności i Zwycięstwa”, „Na polu chwały”. 5 marca 2019 r. decyzją Ministra Obrony Narodowej, Jan Klamut został pośmiertnie awansowany do stopnia kapitana.

Karol Poško

Urodzony w 12 czerwca 1917 r. w Ropczycach k. Dębicy³¹. Syn Jana i Marii z d. Dobrowolskiej. Do 1934 r. uczęszczał do prywatnego gimnazjum w Ropczycach. Był również drużynowym harcerskim. W 1937 r. zdał egzamin dojrzałości w Gimnazjum i Liceum

im. Króla Wł. Jagiełły w Dębicy. Służbę wojskową odbył w 19. pp we Lwowie. Tam przeszedł kurs podchorążych piechoty. W sierpniu 1939 r. został powołany na manewry wojskowe.

1 września jako z-ca d-cy plutonu 19. pp wyruszył ze Lwowa na front w okolice Włocławka. Walczył na pozycjach osłonowych armii „Poznań” i „Pomorze”. Brał udział w walkach w okolicach Płocka pod Radziwiem i Dobrzykowem. 18 września podczas walk na Bzurę został ciężko ranny w głowę. Trafił do szpitala wojennego w Łodzi, skąd 17 grudnia zbiegł i powrócił do Ropczyc. Tam od 1940 r. działał w NOW, a następnie ZWZ-AK. Przyjął pseudonim „Koń”. Był zastępcą komendanta Placówki Ropczyce II, a od 1944 r. jej dowódcą. Równolegle był oficerem ds. rezerw w Podobwodzie Sędziszów Młp. Prowadził kursy podoficerskie i zajęcia

terenowe. Szkolił niższych dowódców. Jego oddział brał udział w akcji „Burza” w ramach zgrupowania oddziałów Adama Lazarowicza „Klamry”.

Po zajęciu okolic Sędziszowa Młp. przez ACz w sierpniu 1944 r. Poško został aresztowany przez kontrwywiad wojskowy „Smiersz”. Po przesłuchaniach, w listopadzie 1944 r. wywieziony został do łagru Borowicze, gdzie pracował w kopalni węgla. Do Polski powrócił 4 marca 1946 r. Początkowo zamieszkał w Ropczycach. Pozbawiony pracy i będący pod stałą inwigilacją PUBP w maju 1946 r. wyjechał na Dolny Śląsk.

Zamieszkał w Kłodzku przy ul. Lutyckiej 15 (obecnie Lutycka 27). Pracował w PSS „Społem” na stanowisku magazyniera i kierownika hurtowni. W grudniu 1946 r., poprzez Stanisława Dydę, nawiązał kontakty z działaczami Okręgu Wrocław WiN. Objął funkcję kierownika Rejonu (potem powiatu) Kłodzko. Opracowywał miesięczne sprawozdania wysyłane do Wrocławia, kolportował podziemną prasę, prowadził odprawy organizacyjne. W obawie przed inwigilacją ze strony PUBP w Kłodzku za zgodą kierownika okręgu L. Marszałka w październiku 1947 r. wyjechał do Brzeska. Zerwał dotychczasowe kontakty konspiracyjne, jednak utrzymywał listowne, co doprowadziło do jego „ustalenia” przez UB.

21 stycznia 1948 r. został aresztowany w Brzesku po przyjeździe do pracy. Został przewieziony do WUBP we Wrocławiu. W celu wymuszenia zeznań stosowano wobec niego bicie, głodzenie i wielogodzinne „stójki” twarzą do ściany. Kilkakrotnie był umieszczany w karcerach³².

Był sądzony w procesie kłodzkiej grupy WiN. 16 sierpnia 1948 r. został skazany na 7 lat więzienia. 22 lutego przeniesiony został do więzienia przy Kleczkowskiej. Od 2 marca 1949 r. przeniesiony do więzienia w Rawiczu. W 1952 r. trafił do Strzelec Opolskich, a 9 lutego 1953 r. do OPW Gracze, gdzie oprócz pracy bibliotecznej prowadził również kursy dla analfabetów i wtórnych analfabetów.

Został zwolniony 27 marca 1954 r. Zamieszkał w Sędziszowie Młp. Pracował w Zakładach Zbożowych w Pustkowie i PZGS w Dębicy. Od 1956 r. był prezesem GS w Ropczycach. Pracował w tamtejszym PZGS, Zakładzie Gospodarki Rolnej i Spółdzielni Rzemieślniczej. W PRL angażował się w „nielegalną” budowę kościołów na terenie Diecezji Przemyskiej. Był inicjatorem poszukiwania miejsc pogrzebania swoich podkomendnych z Placówki „Ropa” zamordowanych jesienią 1944 r. przez sowieckie służby bezpieczeństwa w lesie Turzańskim. Opublikował wspomnienia „Moja praca w WiN” (Zeszytu Historyczne WiNu” nr 10 /1997) oraz „Tak było na Stawisku” (Biblioteka Ropczycka, z. 4/1997). Zmarł 30 kwietnia 1999 r. w Ropczycach.

Marcin Sondej

Urodził się 17 marca 1893 r. we wsi Staniszewskie k. Kolbuszowej³³. Syn Wojciecha i Katarzyny z d. Bakiej. Po ukończeniu szkoły powszechnej w 1906 wyjechał do Niemiec w celach zarobkowych. Gdzie pracował jako rolnik, a potem w cegielni w Woldenbergu (Dobiegniew). Został zmobilizowany do austriackiego 40 pułku piechoty, ukończył tam szkołę dla podoficerów. Walczył na froncie rosyjskim i włoskim, aż do zakończenia wojny w 1918 kiedy to został zdemobilizowany.

Po powrocie do rodzinnej wsi podjął służbę w Policji Państwowej. Pełnił obowiązki najpierw w Kolbuszowej, potem w Ropczycach. W tym czasie ukończył też półroczny kurs zawodowy dla policjantów w Rzeszowie. W 1922 roku zawarł związek małżeński z Antoniną Kosydar. W tym samym roku przeniesiono go okręgu wołyńskiego, gdzie zetknął się z sowieckimi działaniami wywiadowczymi i dywersyjnymi. W 1938 r. powrócił do Ropczyc.

Podczas kampanii wrześniowej 1939 pełnił obowiązki policjanta w Lubaczówce. Po agresji radzieckiej wycofał się z pododdziałami Wojska Polskiego na południe, ale ostatecznie udało mu się powrócić do Ropczyc, gdzie podjął prace w policji „granatowej”, na stanowisku zastępcy komendanta posterunku, a od 1942 r. objął funkcję komendanta obwodowego. W tym samym czasie współpracował z kontrwywiadem Obwodu Dębica AK. Udzielał informacji o mających nastąpić akcjach pacyfikacyjnych i odwetowych, ściąganiu kontyngentów, a także planowanych aresztowaniach. Przed akcją „Burza” zbiegł z posterunku i ukrywał się w okolicznych miejscowościach. Po wkroczeniu Armii Czerwonej na te tereny otrzymała skierowanie do pracy na ziemiach zachodnich. Od marca do października 1945 r. pracował w Bytomiu, w wodociągach. Po tym okresie wyjechał do Kłodzka. Zamieszkał przy ul. Orkana 21/3. Był zatrudniony jako sekretarz w Wojskowej Komendzie Miasta Kłodzka. W marcu 1946 r. poprzez kolegów z ropczyckiej AK mieszkających w Kłodzku, rozpoczął współpracę z konspiracją Okręgu Wrocław „Wschód” WiN. Został informatorem z dziedziny wojskowości (rozpracowywał sowieckich oficerów w kłodzkich jednostkach 27 pułku oraz 11 Oddziału WOP oraz PUBP).

19 stycznia 1948 r. został aresztowany w Kłodzku. Z powodu służby w policji „granatowej” został oskarżony przez śledczych o udział w akcjach przeciwko ludności żydowskiej podczas wojny. Podczas przesłuchania prowadzonego przez śledczego Grubera, został obciążony o współpracę z Niemcami na podstawie fałszywych zeznań kupca Władysława Zycha z Ropczyc.

Po zakończonym śledztwie, 16 sierpnia 1948 w procesie kłodzkiej grupy WiN został skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy we Wrocławiu, pod przewodnictwem kpt. Zygmunta Bukowińskiego na 15 lat więzienia, chociaż oskarżyciel żądał kary śmierci. Zasądzony wyrok odbywał początkowo przy Kleczkowskiej we Wrocławiu. Od 2 marca 1949 do 19 października 1953 r. był więziony w Rawiczu. Następnie wysłano go do obozu pracy OPW Potulice, skąd 3 kwietnia 1956 do Sieradza i ponownie do Potulic, skąd został zwolniony 25 czerwca 1956 r. Po zwolnieniu mieszkał w Kłodzku przy ul. Wyspiańskiego 37/1. Pozostawał na rencie. Zmarł 26 marca 1965 r. Został pochowany na cmentarzu Komunalnym w Kłodzku. Po latach jego grób w związku z brakiem opłacenia został zlikwidowany, a doczesne szczątki przeniesiono do grobu wspólnego mieszczącego się w kwaterze C/1B/1 tegoż cmentarza³⁴.

Ludwik Duduś

Urodził się 22 czerwca 1900 r. w Bukowsku k. Sanoka³⁵. Syn Wojciecha i Katarzyny z d. Hussak. W 1917 ukończył 7 klas szkoły powszechnej. Następnie był praktykantem w starostwie. W maju 1918 został zmobilizowany do armii austriackiej. Na froncie włoskim dostał się do niewoli. Wstąpił do armii Hallera we Francji z którą wrócił do Polski. Podczas walk na froncie polsko-ukraińskim został ranny. W 1920 r ukończył kurs podoficerski i został przydzielony do zapasowego szwadronu kawalerii, a następnie przeniesiono go do służby w szpitalu wojskowym w Wilnie.

Od 1921 r. służył w kompanii sztabowej dowództwa wojsk Litwy Środkowej. W stopniu sierżanta został zdemobilizowany z 85. pp w Wilnie. Rozpoczął prace w Policji Państwowej. Od 1923 r. prowadził archiwum posterunku w Przemyślu. W 1931 r. został zastępcą komendanta posterunku w Babicach. Po ukończeniu kursu dla komendantów objął kierownictwo jednostki w Medyce. Od 1934 r. był komendantem posterunku w Olszowach k. Przemyśla.

W kampanii wrześniowej 1939 walczył w okolicy Rohatyna. 20 września przekroczył granicę polsko-węgierską. Z Węgier dotarł do formującej się we Francji armii polskiej. W czerwcu 1940 r. dostał się do niewoli niemieckiej pod Sedanem. Został osadzony w obozie w Grazu. W 1941 r. uciekł stamtąd, powracając na Węgry, gdzie został internowany. Pracował w kopalniach aluminium. Po zakończeniu wojny powrócił do Polski.

Dwa miesiące później osiedlił się w Kłodzku, przy ul. Boh. Getta 13/2. Od 23 sierpnia 1945 r. pracował w Zarządzie Miasta Kłodzka, kolejno w Biurze Meldunkowym, Referacie Prawno – Administracyjnym i jako sekretarz Działu Ogólnego. Z powodu szykan współpracowników – członków PPR – zmienił pracę i zatrudnił się u adwokata Jerzego Koralkiewicza. Wstąpił do Stronnictwa Demokratycznego. Od kwietnia 1946 r. działał w siatce konspiracyjnej Okręgu Wrocław „Wschód” pod ps. „Ludomir”. Był informatorem z zakresu sądownictwa i więziennictwa, rozpracowywał PUBP, kolportował podziemną prasę i ulotki, redagował i przepisywał sytuacyjne sprawozdania miesięczne wysłane do Wrocławia. Następnie kontynuował swoją działalność w odtworzonym Okręgu Wrocław WiN.

19 grudnia 1947 r. aresztowany w Kłodzku i po postawieniu w stan oskarżenia, 16 sierpnia 1948 r. skazany w procesie kłodzkich działaczy WiN na 12 lat pozbawiania wolności. 2 marca 1949 r. został przewieziony do więzienia w Rawiczu. 3 października 1951 r. chory i wycieńczony został umieszczony w szpitalu więziennym, gdzie zmarł 11 grudnia 1951 r. o g. 6.05. z powodu ostrej rozpadowej gruźlicy płuc. 13 grudnia został pochowany na cmentarzu w Rawiczu. Był żonaty z Janiną z d. Sidor. Ludwik Duduś był odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi i Krzyżem Walecznych.

Emilia Jaskuła

Emilia Jaskuła urodziła się 9 listopada 1909 r w Niestanicach k. Radziechowa³⁶. Do 1921 uczyła się w domu, a następnie w Gimnazjum w Kamionce Strumiłowej, które ukończyła maturą. Następnie otrzymała pracę jako sekretarka w Państwowym Gimnazjum w Trembowli (woj. tarnopolskie), a w 1937 przeniosła się ponownie do Kamionki Strumiłowej, na równorzędne stanowisko³⁷. Po zajęciu kresów przez Związek Radziecki, została zwolniona ze stanowiska, musiała ukrywać się przed aresztowaniem i represjami. Po ataku Niemiec na ZSRR, kontynuowała pracę w oświacie, uzyskała stanowisko w Inspektoracie Szkolnym. W tym czasie współpracowała z lwowską AK organizując komplety tajnego nauczania. Końcem 1943 roku, ze strony podziemia ukraińskiego, otrzymała groźbę wykonania na niej wyroku śmierci, w razie dalszego pozostawania na miejscu. W kilka tygodni później, wraz z całą rodziną, wyjechała w okolice Krakowa. Objęła posadę w Kuratorium Okręgu Szkolnego w Krakowie, jednak ze względu na warunki bytowe postanowiła przenieść się na Ziemię Zachodnie. We wrześniu 1945 wraz z rodziną przyjechała do Kłodzka, gdzie zamieszkali przy ul. Armii Czerwonej 6 (obecnie Armii Krajowej), a następnie Wojska Polskiego 4/2. Emilia otrzymała etat jako sekretarka, a następnie jako kierownik sekretariatu w Inspektoracie Szkolnym w Kłodzku³⁸. Otrzymała mieszkanie przy ul. Traugutta 5, a następnie przeprowadziła się do lokalu przy Kościuszki 4/4 w Kłodzku. Od marca 1946

za pośrednictwem Karola Halskiego i swojego brata Stanisława Jaskuły, nawiązała współpracę z działaczami Okręgu Wrocław „Wschód” WiN. W swoim mieszkaniu i miejscu pracy prowadziła punkt kontaktowy i „skrzynkę pocztową” dla łączników przyjeżdżających z Wrocławia. Pomagała wysiedlonym z Kresów Wschodnich, rozdelała pakiety przysyłanej podziemnej prasy i ulotek. Po rozwiązaniu struktur OW „Wschód” WiN straciła kontakty z konspiracją. W 1947 r. odnowiła współpracę z mjr Marszałkiem w ramach odtworzonego Okręgu Wrocław WiN. Utrzymywała kontakty z zarządem okręgu we Wrocławiu, przepisywała na maszynie miesięczne sprawozdania informacyjne o sytuacji w powiecie kłodzkim oraz sporządzała wyciągi z nasłuchu radiowego stacji zachodnich.

W nocy 15/16 grudnia 1947 r. została aresztowana w swoim mieszkaniu w Kłodzku. Była przesłuchiwana początkowo w siedzibie kłodzkiego PUBP, a następnie przewieziono ją do WUBP we Wrocławiu, gdzie prowadzono dalsze przesłuchania³⁹. Niedługo po zakończeniu śledztwa, wraz z innymi członkami kłodzkiej grupy, stanęła przed Wojskowym Sądem Rejonowym we Wrocławiu, który obradował w następującym składzie: kpt. Zygmunt Bukowiński – przewodniczący, chor. Tadeusz Piasecki – asesor, por. Henryk Sosiński – ławnik, kpt. Sylwester Stöcker – prokurator. 16 sierpnia 1948, zapadły wyroki (Sr 614/48). Emilia Jaskuła została skazana na karę 10 lat pozbawienia wolności.

Początkowo odbywała karę przez 2 lata we Wrocławiu przy Kleczkowskiej, później została przewieziona do ciężkiego więzienia kobiecego dla więźniarek politycznych w Fordonie (Bydgoszcz)⁴⁰. Przez pierwsze trzy miesiące tj. od sierpnia do października 1950 r. przebywała w celi izolacyjnej. Później trafiła do celi kilkuosobowej. Na terenie więzienia pracowała w pralni, a następnie piekarni. Wskutek ciężkich warunków więziennych, z zapewne przede wszystkim wskutek okrutnego śledztwa w więzieniu przy Kleczkowskiej, zaczęła tracić wzrok. W sierpniu 1955 r., z powodów zdrowotnych, została zwolniona. Zamieszkała w Bochni. Pracowała tam w Państwowym Domu Dziecka. Od 1975 r. pozostawała całkowicie ociemniała. W 1992 r. przeniosła się do Sosnowca, gdzie zmarła w 1996 roku⁴¹.

Bronisław Pelczarski

Urodził się 7 września 1905 r. w Kutkoszu k. Złoczowa (dawne woj. lwowskie)⁴². Rodzice Andrzej i Melania z d. Dębska. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Kutkoszu, pracował w folwarku hr. Woźnickiego, a następnie przeniósł się do Lwowa gdzie od 1926 r. podjął pracę w charakterze robotnika budowlanego. Następnie odbył służbę wojskową w 12 pułku artylerii lekkiej w Złoczowie i do wybuchu wojny pozostawał w wojsku jako podoficer zawodowy.

W kampanii wrześniowej wraz ze swoją jednostką, w ramach 12 Dywizji Piechoty, walczył w okolicach Skarżyska i Starachowic. Zakończeniu walk przebywał ponownie w Złoczowie, gdzie podjął pracę jako murarz. Po zajęciu tych terenów przez Armię Czerwoną w 1944 r. został zatrudniony jako referent transportowy przy pełnomocniku ds. ewakuacji ludności polskiej.

Na przełomie lat 1944/45 wyjechał na ziemie zachodnie. Zamieszkał w Kłodzku przy ul. Wolności 41. Pracował w prywatnym warsztacie szewski swojego brata Franciszka w Trzebieszowicach. W maju 1946 r. nawiązał kontakt i rozpoczął działalność konspiracyjną w Okręgu Wrocław „Wschód” WiN. Przewoził przesyłki konspiracyjne na trasie Kłodzko-Wrocław, kolportował podziemną prasę i ulotki. Zajmował się również przeglądem wydawanej oficjalnie prasy dla potrzeb propagandowych podziemia.

20 grudnia 1947 r. został aresztowany w Kłodzku. Po przesłuchaniach i oskarżeniu, 16 sierpnia

1948 r. stanął, wraz z innymi działaczami kłodzkiego WiN, przed Wojskowym Sądem Rejonowym we Wrocławiu, pod przewodnictwem kpt. Zygmunta Bukowińskiego. Został skazany na karę 8 lat pozbawienia wolności. Po skazaniu przebywał w więzieniu we Wrocławiu. 2 marca 1949, został przewieziony do Rawicza, a 12 maja 1952 do Wroniek. Następnie 13 lutego 1953 r. trafił obozu pracy OPW w Potulicach, a w kwietniu do OPW Mielęcina, skąd 23 lipca przetransportowano go do OPW Piechcin. Stamtąd 27 listopada 1953 do OPW Koronów i ostatecznie do więzienia w Grudziądzu, skąd został zwolniony 9 sierpnia 1955 r. Mieszkał w Kłodzku przy ul. Wolności 41. Pracował w kłodzkim browarze. Zmarł w 1974 r. i został pochowany na Cmentarzu Komunalnym w Kłodzku.

Irena Mazek

Urodziła się 29 września 1925 r. w Zagórzycach pow. Dębica⁴³. Córka Franciszka i Marii z d. Feret. W 1940 r. ukończyła szkołę powszechną w Sędziszowie Młp. W 1942 r. za pośrednictwem ojca, została zaprzysiężona do struktur Obwodu Dębica AK, gdzie przydzielono ją do sekcji sanitarnej Placówki Sędziszów Młp pod ps. „Morfina”, później „Pantera”. Wykonywała również zadania łączniczki oraz pomagała więźniom obozu w Pustkowie. Równocześnie kontynuowała naukę na tajnych kompletach. W czasie akcji „Burza”, uczestniczyła jako sanitariuszka w okolicach Sędziszowa Młp. na terenie walk zgrupowania partyzanckiego mjr. Adama Lazarowicza „Klamry”.

Po zajęciu tamtych terenów przez Armię Czerwoną pozostała w konspiracji, gdzie przenosiła konspiracyjną „pocztę” i wiadomości z nasłuchu radiowego. Równocześnie od września do grudnia 1944 r. pracowała jako urzędniczka w Zagórzycach. 9 stycznia 1945 r. została aresztowana przez funkcjonariuszy PUBP z Ropczyc. Przetrzymana do 12 maja 1945 r. została zwolniona z powodu braków dowodu winy.

Wyjechała z rodziną na Dolny Śląsk. Początkowo zamieszkała w Zaciszu (Łężyce pow. kłodzki), a następnie przy ul. Mariańskiej 2 w Kłodzku. Pracowała kolejno w KP PPR jako maszynistka, punkcie etapowym PUR w Kudowie Zdr. jako rejestratorka (do grudnia 1946 r.) i dolnośląskiej DOKP Oddział Kłodzko jako urzędniczka. Działała, wraz z ojcem, w kłodzkich strukturach Okręgu Wrocław „Wschód” WiN. W mieszkaniu prowadziła „skrzynkę pocztową” dla przesyłek przywożonych przez kurierkę z Wrocławia. Przekazywała materiały instruktażowe i propagandowe. Następnie kontynuowała działalność w odtwarzanym przez mjr. L. Marszałka Okręgu Wrocław WiN, gdzie pełniła funkcję łączniczki, dostarczając „pocztę” do Wrocławia.

W nocy 15/16 grudnia 1947 r. została aresztowana wraz z ojcem w swoim domu w Kłodzku. Z pozostałymi członkami kłodzkiej grupy WiN stanęła przed Wojskowym Sądem Rejonowym we Wrocławiu. 16 sierpnia 1948 r. została skazana na karę 5 lat pozbawienia wolności. 15 października 1948 r. została przewieziona do więzienia przy Kleczkowskiej we Wrocławiu. 27 września 1949 r. przetransportowano ją do więzienia w Fordonie. Została zwolniona 8 stycznia 1952 r. Powróciła do Zagórzyc. Następnie wyjechała na stałe do Chicago, gdzie obecnie mieszka.

Franciszek Mazek

Urodził się 2 sierpnia 1900 r. w Zagórzycach k. Dębicy⁴⁴. Syn Franciszka i Marii z d. Drozd. W 1913 r. ukończył szkołę ludową w Zagórzycach. Działał w POW. Następnie został zmobilizowany do armii austro-węgierskiej. Internowano go na Węgrzech, skąd zbiegł i w 1917

przedostał się do armii gen. Józefa Hallera. Walczył na froncie polsko-ukraińskim i polsko-bolszewickim. Został zdemobilizowany w 1921 r. Otworzył w Zagórzycach warsztat krawiecki, a potem sklep „towarów mieszanych”. Przed samą wojną pracował jako robotnik w zakładach mięsnych w Dębicy. Udzielał się w społecznie. Był członkiem katolickich stowarzyszeń rolniczych i spółdzielczych oraz radnym gminy zbiorowej w Sędziszowie Młp. i ławnikiem sądowym w Ropczycach.

W lipcu 1939 został zmobilizowany do służby w Policji Państwowej. Otrzymał przydział na posterunek w Pilźnie, a następnie w sierpniu przydzielony został do służby żandarmerii w Rzeszowie. W trakcie wojny obronnej służył w jednostkach Obrony Narodowej. 22 września 1939 r. przedostał się na Węgry gdzie został internowany do 1941 r. Następnie poprzez obóz przejściowy w Austrii wrócił do okupowanej Polski. Podjął się pracy konspiracyjnej w ramach ZWZ-AK. Był jednym z głównych organizatorów struktur w Zagórzycach (Obwód Dębica AK), pełnił funkcję komendanta Placówki, pod pseudonimem „Krogulec”. W latach 1942-1944 dowodził plutonem, a później kompanią „Zagon” 5. Pułku Strzelców Konnych AK. Podczas akcji „Burza” walczył w ramach ugrupowania „Klamry”, mjr. Adama Lazarowicza. Po zainstalowaniu się nowej władzy jako oficer AK był ścigany przez funkcjonariuszy PUBP z Dębicy. W związku z tym w lipcu 1945 wyjechał na Dolny Śląsk. Zamieszkał z rodziną początkowo w Łęczycach⁴⁵, a następnie w Kłodzku, przy ul. Mariańskiej 2. Tu nawiązał kontakt z działaczami konspiracyjnymi i włączył się w kłodzkie struktury Okręgu Wrocław „Wschód” WiN. Wspólnie z córką prowadził w domu lokal kontaktowy dla kurierów, przekazywał dla działaczy organizacji z Kłodzka materiały dostarczane z Wrocławia, kolportował podziemną prasę i ulotki. Jako informator podziemia wszedł do Komitetu Powiatowego PPR.

W nocy z 15/16 grudnia 1947 r. został aresztowany wraz z córką Ireną oraz innymi działaczami kłodzkich struktur. Śledztwo prowadzone było we Wrocławiu, przez ppor. Jana Misiurskiego. Po postawieniu, zarzutów przez ppor. Stanisława Pactwę, był sądzony w 16 sierpnia 1948 przez Wojskowy Sad Rejonowy we Wrocławiu pod przewodnictwem kpt. Zygmunta Bukowińskiego, w ramach procesu kłodzkich działaczy WiN. Został uniewinniony i jeszcze tego samego zwolniony. Powrócił do Kłodzka.

3 grudnia 1948 r. został ponownie aresztowany przez funkcjonariuszy referatu III PUBP w Kłodzku. Śledztwo przeszedł w tutejszym urzędzie. 13 grudnia tego samego roku ponownie został postawiony przed WSR we Wrocławiu, tym razem na sesji wyjazdowej w Kłodzku, który orzekł wyrok 3 lat więzienia. 23 grudnia został osadzony w więzieniu w Kłodzku, a następnie we Wrocławiu, przy ul. Kleczkowskiej. 26 listopada 1951 został zwolniony. Zmaltretowany i ciężko chory wrócił do Kłodzka. Zamieszkał przy ul. Łukasiewskiego 12. Zmarł 25 sierpnia 1952 r. i został pochowany na cmentarzu Komunalnym w Kłodzku.

W 1924 r. zawarł związek małżeński z Marią z d. Feret. Jedną z córek Irena była sanitariuszką AK i łączniczką WiN, aresztowana razem z ojcem, została skazana przez WSR we Wrocławiu na wieloletnie więzienie. Po zwolnieniu wyjechała do Chicago, gdzie do dzisiaj mieszka.

17 września 2019 r. w ramach projektu „Ocalamy” prowadzonego przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN, grób Franciszka Mazka, znajdujący się na kłodzkim cmentarzu, został uhonorowany, specjalnym emblematem „Ojczyzna swemu obrońcy”. Insignium to jest wyrazem wdzięczności dla tych naszych rodaków, którzy walczyli za Polskę – zarówno w czasie I wojny światowej, wojny polsko-bolszewickiej, jak i II wojny światowej.

Przypisy:

1. <http://zhwin.pl/zrzeszenie-win/> dostęp 10.08.2020
2. AWL-FII, 613/48, t. IV, k.3-4, Sprawozdanie z kontroli okręgu wrocławskiego sporządzone w czerwcu 1946 r. przez kpt. F. Błażeja „Bogusława”; ASO-Wr, 812/47, akta śledczo-sądowe kierownika powiatowego WiN ze Środy Śląskiej [za]: T. Balbus, „Ludzie podziemia AK-WiN”, Wrocław 2003, s. 27
3. Józef Łotocki 1913-1973 – pseudonim „Łata”, „Józef”, por. rezerwy piechoty, zastępca komendanta obwodu AK Sędziszów, organizator DSZ na terenie Sędziszowa Młp., współorganizator Rady WiN Sędziszów Młp. Jesienią 1945 r. zagrożony aresztowaniem przez PUBP w Dębicy, wyjechał na ziemie zachodnie do Kłodzka. Początkowo zamieszkał w Zaciszu, pracując jako urzędnik w Państwowym Urzędzie Repatriacyjnym w Międzyzlesiu. W dniu 19 listopada 1945 r. złożył podanie o przyjęcie w szeregi Polskiej Partii Robotniczej (PPR). Po przyjęciu do PPR w Kłodzku, został pracownikiem Komitetu Powiatowego PPR, przydzielono mu wówczas mieszkanie przy ul. Grottgiera. Na początku marca 1946 r. awansował do funkcji III sekretarza PPR w powiecie kłodzkim, który odpowiadał za sprawy przemysłu. Od samego początku pobytu na ziemiach zachodnich, utrzymywał kontakty z kolegami z okresu okupacji niemieckiej. Wspólnie z Kazimierzem Charchutem ps. „Grzmot” i Karolem Halskim ps. „Mróz”, podjął się organizacji kłodzkiej siatki WiN wchodzącej w skład Okręgu Wrocław „Wschód”. Pełnił funkcję pierwszego kierownika Rady Kłodzko, sporządzał raporty informacyjne i kolportował podziemną prasę „Orzeł Biały”. Praca Rady WiN Kłodzko koncentrowała się głównie na zbieraniu informacji z każdej dziedziny życia, m.in.: przemysłu, rolnictwa, wojska i obronności kraju, sytuacji politycznej i nastrojów społecznych. Będąc wysoko postawionym członkiem PPR Józef Łotocki miał ułatwione zadanie w docieraniu do takich informacji. W sporządzaniu raportów pomagał mu również Kazimierz Charchut, który był pracownikiem Komitetu Miejskiego w Kłodzku. Do celów konspiracyjnych Józef Łotocki używał kilku mieszkań na terenie Kłodzka, m.in. przy ul. Łukaszewskiego 2, w którym mieszkał od marca 1946 r., przy ul. Walecznych 51 i przy ul. Śląskiej 20, które należały do Kazimierza Charchuta. Józef Łotocki zagrożony aresztowaniem przez UB zdołał nielegalnie wyjechać do Niemiec Zachodnich razem z transportem Niemców ewakuowanych w ramach akcji przesiedleńczej. Stamtąd wyjechał do Anglii, a następnie do Kanady. Szerzej: Szymon Pacyna, Rocznik Podkarpacki, 2012, nr1, s.155 in.
4. Karol Halski (1902-1983), ps. „Mróz”, „Kazimierz”, „Mikołajczyk”, „Profesor”; uczestnik wojny polsko-bolszewickiej oraz kampanii wrześniowej, oficer okręgu Tarnopol AK, organizator i wykładowca tajnych kompletów, kierownik rejonowy i z-ca kierownika Okręgu Wrocław „Wschód” WiN, absolwent Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, nauczyciel, porucznik (1944), we wrześniu 1945 osiedlił się we Wrocławiu, zorganizował struktury rejonowe WiN m.in. w Kłodzku, po rozwiązaniu siatki wyjechał do Buska Zdrój, gdzie pracował jako polonista, aresztowany w marcu 1951 i skazany na 10 lat więzienia, po zwolnieniu pracował nadal jako nauczyciel w Tarnowie. Zmarł w 1983 r. Zobacz: T. Balbus, „Ludzie podziemia...”, s. 114
5. Tamże, s. 34
6. AWL-FII, 613/48, t. IV-VI, Archiwalia Zarządu Okręgu Wrocław „Wschód”, ASO-Wr, 812/47, akta śledczo-sądowe kierownika powiatowego WiN ze Środy Śląskiej; AP-Wr Pr II 1774, teczka nadzoru prokuratorskiego kierownika powiatowego WiN ze Środy Śląskiej [za]: T. Balbus, „Ludzie podziemia AK-WiN”, Wrocław 2003, s. 27
7. Chodzi o ppor. Mieczysława Mazgaja oficera WOP z-cy d-cy ds. zwiadu Strażnicy 239 – w tym zajściu ucierpiał również ciężko ranny ppor.(chor.?) Bindetman, por. II.274.37 , Sudecka Brygada WOP oraz AWL-FII, 613/48 t. III k. 73-74, Raport informacyjny z VI 1946
8. Tamże, 613/48 t. IV, k. 13, „Urząd Bezpieczeństwa i Sowietarzy”
9. Tamże.

10. Szerzej: Krzysztof Łągojda, „Więzenie karno-śledcze w Kłodzku w latach 1945-1953(1956)” [w]: „Polska 1944/45-1989. Studia i materiały XVI/2018, s. 11 i n.; AIPN Wr. 102/ 85, Charakterystyka funkcjonariuszy karno-śledczego więzienia w Kłodzku, 16 VI 1946 r. k. 218
11. Tamże.
12. ASO-Wr, IV AK 47/56, t. III k. 52-68, Protokoły przesłuchań A. Lazarowicza z 13 i 14 XII 1947 r. [za]: T. Balbus, „Ludzie podziemia AK-WiN” Wrocław 2003, s. 42
13. Tamże, s. 46
14. Tamże s. 48
15. AWL-FII, 613/48, t. V, k.32, Raport z przebiegu wyborów na Dolnym Śląsku; AWL-FII, 613/48, t. VI, k. 103-106 Raport „Wybory” [za]: T. Balbus, „Ludzie podziemia AK-WiN” Wrocław 2003, s. 47
16. AWL-FII, 613/48, t. VI, Sprawozdanie informacyjne Zarządu Okręgu Wrocław za V 1947 [za]: T. Balbus, „Ludzie...”, s. 49
17. Tamże.
18. zobacz: AIPN Wr. 038/402
19. Tamże.
20. Stanisław Jaskuła pomagał m.in. Janowi Unterweiserowi, [1908-1986] (zmienił nazwisko na Jan Orliński), późniejszemu prokuratorowi Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Krakowie, Wrocławiu oraz Naczelnej Prokuraturze w Warszawie, oskarżającemu wielu procesach politycznych działaczy i żołnierzy podziemia niepodległościowego, m.in.: L. Marszałka, W. Ciska, S. Dydo, H. Szejcera i in. Zobacz: K. Szwagrzyk, „Winni?Niewinni?”, Wrocław 1999, s. 101 oraz 110
21. Por. przypis 2
22. Przesłuchania prowadzili: chor. Eugeniusz Gruber, ppor. Stanisław Pactwa, chor. Józef Turek, chor. Roman Tomczak, chor. Józef Balicki, ref. Władysław Kulawik, st. Sierż. Jerzy Marzec. Dochodzenie prowadził ppor. Jan Misiurski
23. T. Balbus „Ludzie...”, s. 130-131 por. AIPN Wr 038/420
24. Tomasz Balbus, „Ludzie podziemia AK-WiN, w Polsce południowo-wschodniej”, Wrocław 2003, s. 82-83
25. Por. przypis 2
26. Akta IPN Wr 038/420 k. 297 i poprz.
27. T. Balbus „Ludzie...”, s. 133-135 por. AIPN Wr 038/420
28. Jan Flisak „Por. Jan Klamut” [w]: S. Wójciak, J. Flisak, S. Pacyna, “Walczyli o Niepodległość”, Ropczyce 2019 s. 15
29. Szerzej: Marian Baran, „Szczerze kochał Polskę”, Gazeta Reporter, maj 2009
30. Tamże
31. Krzysztof Szwagrzyk „Golgota Wrocławska” 1945-1958, wyd. 1995, s. 227
32. T. Balbus „Ludzie...”, s. 207-209 por. AIPN Wr 038/420 k.100 i n.
33. Por. Karol Poško „Tak było na Stawisku”, red. Władysław M. Tabiasz, RopPres 1997; S. Pacyna, „Karol Poško” s. 97 i n., S. Wójciak, J. Flisak, S. Pacyna, “Walczyli o Niepodległość”, Ropczyce 2019
34. Tomasz Balbus, „Ludzie podziemia...”, s. 197-198 oraz Akta IPN Wr 038/420 k. 107 i n.
35. Na podstawie informacji od zarządcy Cmentarza Komunalnego w Kłodzku.
36. T. Balbus „Ludzie...”, s. 92 por. AIPN Wr 038/420 k. 123 i n.
37. Tamże, s.127
38. Tamże, s. 127 i n.
39. Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Oddział w Kamieńcu Ząbkowickim (APKZ), Inspektorat Szkolny w Kłodzku, sygn. 84.113.0.1.93
40. Przesłuchania prowadzili: chor. Eugeniusz Gruber, ppor. Stanisław Pactwa, chor. Józef Turek, chor. Roman Tomczak, chor. Józef Balicki, ref. Władysław Kulawik, st. Sierż. Jerzy Marzec.

Dochodzenie prowadził ppor. Jan Misiurski

41. Szerzej: Stanisław Kobiela, „Bochnianki w aresztach i więzieniach U.B. cz. II”, Wiadomości Bocheńskie, 1995, 3(26) s. 13-17
42. Tamże, s.16
43. Tomasz Balbus, „Ludzie podziemia...”, s. 197-198 oraz Akta IPN Wr 038/420 k. 155 i n.
44. AIPN Wr 038/420 k. 170 i n. por. T. Balbus „Ludzie...”, s. 192-193
45. Tomasz Balbus, „Ludzie podziemia...”, s. 189-191 oraz Akta IPN Wr 038/420 k. 189 i n.
46. wg. relacji Krzysztofa Filipowicza zamieszkał początkowo w gospodarstwie w Łężycach wraz z jego niemieckimi właścicielami. Ze względu na pogarszające się wspólne relacje, cała rodzina niedługo po tym przeprowadziła się do Kłodzka

Wybrane publikacje:

Tomasz Balbus, „Ludzie podziemia AK-WiN”, Wrocław 2003

Tomasz Balbus „Konspiracja dolnośląska AK-WiN (1945-1948). Leksykon”, Wrocław 2000

Tomasz Balbus, „Major Zbroja”, Wrocław 2013

Krzysztof Łagojda, „Więzenie karno-śledcze w Kłodzku w latach 1945-1953(1956)” [w]: „Polska 1944/45-1989. Studia i materiały XVI/2018

Karol Pośko „Moja praca w Win”, Zeszytu Historyczne WiNu” nr 10 /1997

Karol Pośko „Tak było na Stawisku”, red. Władysław M. Tabiasz, RopPres 1997

Krzysztof Szwagrzyk „Golgota Wrocławska” 1945-1958, wyd. 1995

Krzysztof Szwagrzyk, „Winni?Niewinni?”, Wrocław 1999

„Twarze dolnośląskiej bezpieki”, red. Paweł Piotrowski, Krzysztof Szwagrzyk, Wojciech Trębacz, Wrocław 2010

„Urząd Bezpieczeństwa na Dolnym Śląsku 1945-1956” ,red. Robert Klementowski, Krzysztof Szwagrzyk, Wrocław 2012

S. Wójciak, J. Flisak, S. Pacyna, “Walczyli o Niepodległość”, Ropczyce